

התיבה המסתורית: ארבע קושיות מהותיות על המבול והתיבה

איך משמרים את התרוממות הרוח של "החודש השביעי" בתוך החודש השמיני, מר חשוון? רבינו הזקן משווה את המבול להוריקן "טרדות הפרנסה" שמציף את האדם בצאתו מחודש החגים, וכאן מגלה התורה את הסוד ומעניקה פתרון: צריך לבנות תיבה ולהיכנס אליה.

ב"ה | פרשת נח | תש"פ

יוצאים יותר מהבית ונרגעים בחופש?!...". וזה בדרך כלל הסימן לקפל ציור ולחזור הביתה...

ובכן, איך משמרים את התרוממות הרוח של "החודש השביעי" בתוך החודש השמיני, מר חשוון?

לפי התפיסה החסידית, זה בעצם המסר מעורר ההשראה של סיפור "תיבת נח". לא סתם זאת הפרשה הראשונה שנקראת תמיד אחרי חודש תשרי. זה לא סיפור עליהם אלא עלינו. רבינו הזקן משווה את המבול להוריקן "טרדות הפרנסה" שמציף את האדם בצאתו מחודש החגים, וכאן מגלה התורה את הסוד ומעניקה פתרון: **צריך לבנות תיבה ולהיכנס אליה**. הסוד להגשים את החלומות הטובים ולחיות נכון הוא ליצור תיבה לברוך אליה.

1. תורה אור פרשת נח: 'מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה'... הנה מים רבים הם כל טרדות הפרנסה והמחשבות שבענייני עולם הזה, ועם כל זה לא יוכלו לכבות את האהבה שהיא בחינת האהבה המ-סותרת שיש בכל נפש מישראל... להיות בבחינת תשוקה נפלאה לעולות למעלה... ומהם נעשה **תיבת נח** ולהינצל מהמבול?... כמו שכתוב 'בא אתה וכל ביתך אל התיבה'.

אופטיקאי מצליח העביר לבנו את סודות המקצוע, איך עושים ביוזנס: "נכנס לקוח ואתה עורך לו בדיקת ראייה. הנך מציע לו זוג משקפיים ואומר שהן עולות \$100. אם הוא נשאר רגוע, אתה מוסיף: 'העדשות עוד \$50'. אם הוא עדיין רגוע, אתה מוסיף: 'כל אחת מהן'..."

רבתיי וגבירותיי, מי זוכר מה היה לפני שבוע? איפה היינו לפני שבועה ימים? נדמה שזה היה בארץ אחרת ובעולם אחר. במשך שלושה שבועות חגגנו באווירה הנעלית של החגים, התרגשנו בראש השנה וצמנו ביום הכיפורים, ישבנו מוקפים בסוכה ורקדנו עם התורה. כל אחד ואחת התעורר להוסיף התחזקות ושיפור בתחום הרוחני והאיש, להיות יהודים טובים יותר ואנשי משפחה טובים יותר.

ומאז חלף בסך הכול שבוע ומי זוכר שפעם היו חגים? צונאמי של התחייבויות הפרנסה שוטף אותנו - לשלם את הוצאות החגים ולאזן את ימי המסחר שנפלו בתשרי - ולמי נשאר זמן לכוונות טובות?

אצלנו במשפחה יש בדיחה כזו: לעיתים קורה נס ואנו בורחים מכל הלחצים ויוצאים יחד עם הילדים לפארק נחמד לכמה שעות. אנו שוכחים מכל הלחצים ונהנים אחד מהשני. ואז מגיע הרגע הבא: אחד המבוגרים אומר: 'צריך לעשות את זה יותר! למה אנחנו לא

1. משל חסיד מספר על יהודי שסבל ממיחושים שונים ובכל פעם בא לרופא לקבל טיפול מתאים. פעם נאלץ הרופא לעזוב את העיר לחצי שנה והמחשבה הראשונה שלו הייתה על אותו יהודי שכל כך זקוק לו. קרא לו הרופא, פתח קופסה קטנה ואמר כך: "יש כאן כדור קטן שיחזיק אותך בכל החודשים הבאים עד שאחזור. בכל פעם שאתה מרגיש התדרדרות במצב, קח את הכדור והוא ייתן לך את הכוח".

הנמשל הוא חודשי החורף הארוכים שהם חצי שנה ללא שום חג, וכאן מעניקה התורה את הסוד: פטנט הכניסה לתיבה שיכול להחזיק אותנו גבוה מעל כל תלאות המים.

היה ביכולת ה' להעבירם אף בלא המבול?

וגם אם רצה ה' צורת המתה ממושכת יותר – למה במים? הרי רק לפני חורש קיימנו את מנהג התשליך מול המים, משום שזרימת המים היא סמל לחסדים ושפע? רק לפני שבוע הפצרנו בתפילת גשם "בעבורו אל תמנע מים", וכיצד המים הפכו למקור של הרס? (ראו סיפור יפה בהערה²).

תענית ז': גדול יום הגשמים כיום שניתנה בו תורה... גדול יום הגשמים שאפילו הישועה פרה ורבה בו [מליצי זכות נכנסים לפניו ביום הגשמים, רש"י] ... גדול יום הגשמים שאפילו פרוטה שבכיס מתברכת.

2. השאלה השנייה נוגעת למספר **ארבעים יום**: הארכנו בעבר בשיעור לפרשת שופטים שהמספר ארבעים ביהדות הוא מספר קדוש: הוא מסמל את משך התקופה הנדרשת כדי לחולל **לידה חדשה**, לפעול יצירה חדשה ומצב חיובי נעלה של ישועה ורחמים. כך התחנן משה רבנו שלוש פעמים כפול ארבעים יום לישועה ורחמים אחרי חטא העגל, וכך גם נקבע למטה, שההצלחה בתורה, בתפילה ובתענית קשורים במספר ארבעים. אז איך עונש נורא כמו המבול נמשך ארבעים יום?

שולחן ערוך יורה דעה רמב"א: אין לאדם להורות [לפסוק הלכה] עד ארבעים שנה.

דברים רבה ואתחנן: יש תפילה שנענית לארבעים יום. ממי אתה למד? ממשה, דכתיב 'ואתנפל לפני ה' את ארבעים הימים'.

שער רוח הקודש (רבי חיים ויטאל): יש מנהג קדום בכל ישראל להתענות ארבעים יום רצופים מהיום הראשון של פרשת שמות עד פרשת תרומה וקצת מן תצווה ונתנו בהם סימן 'שוכו בנים שובבים' [ראשי תיבות 'שמות, וארא, בא, בשלח, יתרו, משפטים].

3. השאלה השלישית נוגעת לדרך המיוחדת בה בחר ה' להציל את נח: למה נדרשה עשייה כל כך מורכבת של בניית תיבה? הרי הקב"ה היה יכול להשאיר אזור אחד בעולם בו לא ירד מבול ולהעביר את נח ומשפתו לשם? יתירה מכך: יש מפרשים שטוענים שהמבול לא ירד בארץ ישראל, משום שכאן לא השחיתה האנושות את דרכה, ואם כן הקב"ה היה צריך בסך הכול להורות לנח לעלות לארץ?

תנחומא נח ה': למה אמר הקב"ה לנח שיעשה תיבה?...

היום ננסה לברר היכן היא התיבה המופלאה? מהי העצה הגאונית של התורה כדי לזרום עם שטף החיים ועדיין להתרומם מעליהם? להשכיל לזכור את מה שחשוב ולא רק את מה שדחוף?

בואו נתחיל עם ארבע שאלות בסיסיות ויסודיות אודות סיפור המבול: 1. **לחסל את האנושות במים?** כיצד אפשר להעניש במים? הרי יהודים אומרים "גשמי ברכה", ומים הם סמל החיים, הקיום והתענוג, הם המצרך היקר ביותר שבלעדיו אין קיום, ומדוע בוחר הקב"ה להטביע את העולם במים? 2. **למה ארבעים יום?** הרי המספר ארבעים הוא סמל הרחמים והיצירה, ולמה להטביע את העולם במים ארבעים יום? 3. **למה תיבה?** לשם מה נדרשה אופרציה כה מורכבת של הקמת תיבה במשך 120 שנה כדי להציל את נח ומשפחתו? האם לא היה פשוט יותר להעביר אותם לאזור בעולם בו לא ירדו גשמי מבול? 4. השאלה האחרונה היא ברמה הרעיונית: איך המבול פתר באופן מהותי את **בעיית השחיתות?** הרי אחרי המבול נבראו שוב אותם אנשים עם יצרים וקנאות?

הכרח לומר כי המבול היה הרבה יותר מעונש והתיבה הייתה הרבה יותר מספינת הצלה. נוצר מהלך שלם של טהרה והתחדשות והוא מלמד לדורות את סוד ההישרדות המוצלחת מעל המים.

ב. 1500 שנה אחרי הבריאה, העולם הפסיק לתפקד. היקום הפך להיות מקום שאי אפשר לחיות בו. "מלאה הארץ חמס". האנושות הייתה מושחתת ומופקרת, אנשים גזלו את רכוש הזולת וחגגו הפקרות מינית עם אדם ועם חי. זה היה בבחינת 'החזק שורד' ו'תהנה כפי יכולתך'.

הקב"ה מאס במעשה ידי ובהחליט למחוק את כל מה שיצר. הוא ציווה את נח לבנות תיבה ובתוכה יציל נציגות מהאדם ומבעלי החיים עבור העולם החדש שאחרי המבול. בתחילת החורף, ביום י"ז מרחשוון, החלה טרגדיה ממושכת של צונאמי אדיר: במשך 150 יום שטף הוריקן את העולם, ארבעים יום ירדו גשמי מבול מהשמים ובשאר הימים בקעו המים מתהומות האדמה. נדרשה אחר כך עוד חצי שנה עד שהעולם יכש ונח היה יכול לצאת מהתיבה.

וכאן עולות כאמור ארבע שאלות מהותיות:

1. **להרוג במים?** הרי לא חסרות דרכים להעניש את האנושות? הקב"ה מצא דרכים יצירתיות כדי לפגוע ברגע אחד בחוטאים וזה מעולם לא היה במים. את סדום ועמורה הוא הפך עם לבת אש וגופרית רותחת, את קרח ובניו הוא הפיל באדמה, כנגד עמי הארץ הוא שלח את הצרעה, ומאות אלפי חיילי סנחריב הומתו ברגע אחד על ידי מלאך ה'.

2. **פירוש הרא"ש על התורה:** יש לתמוה מאי שנא שהביא הקב"ה מבול יותר משאר מכות? **תורה אור שם:** אינו מובן ענין המבול שאם היה רק להעביר ולשחת האנשים החורטאים, למה הוצרך לבחינת רעש גדול כזה? הלא ברגע אחד

2. בניו יורק הייתה אישה אפרו-אמריקנית שעבדה כאחות רפואית בבית הרבי וסייעה לרבנית חיה מושקא ע"ה. אותה אחות לא השתמשה במטריה. גם כאשר יצאה לתוך גשם זלעפות, לא כיסתה ראשה במטריה. פעם גילתה את הסיבה לחסיד שעמד איתה בקשר: הרבנית חיה מושקא הייתה מאושפזת בבית רפואה והרבי הגיע לבקרה. היה זה יום גשום מאוד והרבי נרטב מהיצאה מהרכב עד הכניסה לבית הרפואה. היא שאלה בחיוך האם אין לו כסף לרכוש מטריה? הרבי השיב: "גשם הוא ברכה מהקב"ה ומדוע לעצור אותו במטריה?...".

ומה היצר שמניע את הגזל? מה הדחף שעומד בבסיסו? **קנאה** **בהישיג הזולת**. כך אומרת הגמרא בסיפור מפורסם אחר:

שבת פח,ב: בשעה שעלה משה למרום לקבל תורה... אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: חמודה גנוזה... אתה מבקש ליתנה לבשר ודם? אמר משה: רכוננו של עולם, תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה... לא תרצח לא תנאף לא תגנוב - כלום קנאה יש ביניכם?!

ולמען האמת, אפשר לשים לב שיצר הקנאה היה זה שהניע את כל מסלול החטאים מרגע הבריאה ממש. החטא הראשון בהיסטוריה התרחש כבר ביום הרביעי לבריאה: הירח התקנא בגודלה של השמש וביקש להיות יותר גדול ממנה (רש"י א,טז).

החטא השני היה האכילה מעץ הדעת, וגם כאן מביא רש"י שהנחש ראה את אדם וחווה עסוקים בתשמיש והתקנא באדם לרצות את חווה לעצמו. ההמשך היה שחווה פנתה לפתות את האדם לאכול עמה, וגם כאן הסיבה הייתה קנאה, שכן חווה חששה למות לבדה ואז יישא האדם אישה אחרת תמורתה. ולכן החליטה להפיל את האדם עמה ביחד. וגם האדם עצמו חטא מאותה סיבה של קנאה, שכן הוא קינא ביכולתו של אלוקים "לדעת טוב ורע", כמו ששכנע אותו הנחש: "והייתם כאלוהים יודעי טוב ורע". האדם התפתה להכיר עולם מסתורי שלא הכיר קודם.

החטא הבא בהיסטוריה היה רצח הבל, משום קנאתו של קין במנחת אחיו שהתקבלה לפני שמים. ואחר כך, כאמור, התפשטה הקנאה הזו בכל העולם כולו עד שפשטו ידם בגזל ועריות.

וכאן עולה התמיהה איך המבול **טיהר** את העלם? כיצד עורר אנשים לפתור את הבעיה לעומק ולהעריך את מה שיש להם ולשמוח בחלקם? (בהערה הובא סיפור עממי יפה³).

הגישה המקובלת בקרב המפרשים לדורותיהם היא לראות את המבול כעונש מידתי מתאים ביחס לחטאים החמורים שלהם. זה היה מדה כנגד מדה על מה שהם הרסו. הכלי יקר, למשל, כותב שהמבול היה סמל לחומרת הגזל. שכן אדם שלוקח מה שיש לרעהו, הוא מתפשט לתוך החצר שלו, ולכן נענשו במים שמתפשטים וזוחלים לכל מקום.

רבי חיים ויטאל כותב רעיון אחר בתחילת הספר "שערי קדושה": הנפש (כמו הטבע בכלל) מורכבת מארבעה יסודות ראשיים והם

וכי לא היה יכול להצילו בדברים או להעלותו לשמים באמונתו?! אלא אמר הקב"ה: מתוך שאני אומר לו 'עשה לך תיבת עצי גופר' והוא עומד ועוסק בה וכורת ארזים, הם מתכנסים אצלו ואומרים לו: נח, מה אתה עושה? והוא אומר: תיבה, שאמר לי הקב"ה שמביא מבול לעולם, ומתוך כך שומעים ועושים תשובה.

המדרש משיב בפשטות שהתיבה נועדה לעורר את השכנים לתשובה, זאת הייתה המחשה ויזואלית על האסון הנורא שעומד להתרחש. ואולם עדיין קשה שמעולם לא דרש הקב"ה לבצע המחשות כדי לשכנע את העם אודות האסון המתקרב? הנביאים לא הצטוו לבנות דגם מוקטן של בית המקדש ולשרוף אותו, וגם יונה הנביא לא הצטוו ליצור מודל מוקטן של נינוה שעומדת להתהפך? מה אפוא הרעיון העמוק בבסיס בניית התיבה?

אגב, באותו הקשר מעניין לבחון את עצם המילה "תיבה": הרי התיבה הייתה בסך הכול אוניית עץ ששטה מעל המים, כפי שהיה נהוג באותם ימים ליצור את האוניות מעץ ולאטום אותם בזפת כנגד כניסת מים. ואם כן התורה הייתה צריכה לקרוא לה פשוט: "אונייה" כמו "זבולון לחוף ימים ישכון והוא לחוף אוניות", או "ספינה" כמו שקראנו אצל יונה הנביא: "ויונה ירד אל ירכתי הספינה וישכב וירדם?".

4. השאלה הרביעית והאחרונה היא ברמה הרעיונית: איך המבול פתר באופן ארוך טווח את **הבעיות איתן התמודדה האנושות?** הרי אנשים לא חוטאים סתם, אנשים נופלים בגלל **גישת מוטעית לחיים**. הם סוטים מהדרך הנכונה בגלל שהם מאמינים שזה הדבר הנכון לעשות וזה מה שיעשה להם טוב, אז מה פתר המבול? איך הטבעה במים יכולה לשנות את האופי ואת החשיבה?

אם ננתח היטב את היצר שהניע את כל התקופה מאז בריאת העולם ועד המבול, נגלה שהכול הובל בידי יצר אחד: קנאה. אנשים חיו בתחושת נחיתות וקיפוח ביחס להישיג הזולת, הם האמינו שהחיים שלהם עצמם לא שווים כלום והאושר נמצא בביתו של השכן. אם רק אניח ידי על מה שיש לו – החיים שלי יהפכו להיות מושלמים.

כך אומרת הגמרא:

3. סנהדרין קח,א: דור המבול עברו על הכול [עבודה זרה וגילוי עריות] אבל לא נחתם גזר דינם עד שפשטו ידם בגזל.

³ **האירוניה של הקנאה:** סיפור עממי בשם "המחרוזות" מספר על מאדאם לואיזל שהייתה אישה פשוטה בצרפת. היא גדלה במעמד השלישי, מעמד הפרעלים, וחווה נחיתות עמוקה. תמיד קינאה בנשים העשירות שיוצאות לבושות ומטופחות וחווה את החיים במלואן. התקווה שלה הייתה נישואיה: היא חלמה להתחתן עם בעל עשיר שיפתח לה את השער לחיים הטובים. אבל לאכזבתה היא נישאה לבחור עני כמותה, איש נהדר שעבד קשה לפרנסתו בעירייה, אבל לא היה מסוגל להגשים לה את החלום.

פעם הוא בא הביתה מאושר. הוא החזיק שני כרטיסים לנשף וסיפר על אירוע חגיגי שיתקיים לקראת חגי תחילת השנה הנוצרית. הם השיגו בגד יפה עבורה, אבל היו מוכרחים מחרוזות פנינים. מי הולך לנשף בלי מחרוזות? הבעל המסור הקיש על הדלת של שכנתו וביקש לשאול מחרוזות ללילה אחד. היא הוציאה מחרוזות פנינים שלפי ההבנה שלו הייתה שווה 50,000 פרנק. נרגשים צעדו יחד לנשף, אבל כשחזרו הביתה גילו לחרדתם שהמחרוזות אברה. הבעל הישר התעקש להיות נאמן להתחייבות שלו. הוא שעבד את ביתו לבנק תמורת הלוואה של 50,000 פרנק וקנה לשכנה מחרוזות חדשה, בלי שידעה דבר.

מאותו יום חייהם השתנו לחלוטין. הוא עבד בשלוש משרות ואשתו עבדה בשתיים ובלבד להחזיר את הלוואה. אחרי כמה שנים פגשה השכנה את האישה ונדהמה לראות אותה. זקנה קפצה עליה. "מה קרה לך?". והיא ענתה שהכל בגלל המחרוזות. היא ובעלה עובדים יום ולילה כדי להחזיר את הלוואה.

"למה לא אמרת לי?", נחרדה השכנה, "המחרוזות ההיא הייתה מזויפת ולא עלתה יותר מ-500 פרנק..."

המקור לכל הנטיות הרגשיות. האש מצמיחה את הגאווה, הרוח מניעה את הרהב והשחקן, העפר הוא הגורם לעצלנות, **והמים מצמיחים את תאוות העונג.**

המים הם השורש לתאוות התענוג וההנאה, וממנה באה הקנאה והחמדא להשיג את מה שיש לזולתו. נשים לב שבתי המלון ומקומות העינוג היקרים בעולם הם ליד הים. גם פרי שיש בו מים הופך להיות עסיסי וטעים. ומתוך הרצון להנות ולהתענג נובעת הקנאה במה שהשיג הזולת.

וכיון שכן, דור המבול נענשו במים: משום שהם פרצו את המידה, הם שאפו להנאה ועונג אין סופיים ולכן נשטפו במים אינסופיים.

שערי קדושה חלק א שער ב: דע כי כל המידות הרעות מושרשות בארבע מדרגות נפש היסודית... יסוד האש ממנו נמשכת הגאווה וגסות הרוח, ובכללה הכעס, כי מפני הגאווה מתכעס האדם כשאין עושים רצונו. יסוד הרוח ממנו נמשך דיבור שיחה בטלה לדברים שאין בהם צורך כלל ... לדבר חנופה, ושקרים, ולשון הרע, ולגלות שבחיו להתגדל בפני הבריות. יסוד המים ממנו תאוות התענוגים כי המים מצמיחים כל מיני תענוג, וממנו **החמדא לגזול ממון חברו ואשתו וכל אשר לו להתענג בהן והקנאה כי יקנא בחברו, אשר לו ממון רב וכיוצא להתענג בו.** יסוד העפר ממנו מדת העצבות בכל פרטיה.

ואולם הגישות הללו אינן מיישבות את השאלות שהעלינו: למה נדרש מבול 40 יום? הרי אפשר להפוך את העולם ברגע? ומדוע נדרשה אופרציה של בניית תיבה במקום לעבור לנקודה בה לא ירדו מים?

תורת החסידות צועדת בגישה הפוכה, חיובית ומרוממת, לפיה המבול היה הרבה יותר מעונש: הוא היה מקווה מים מטהר שהשיב את העולם אל נקודת הבראשית הטהורה שלו.

ה. נפתח עם סיפור מיוחד במינו ששמעתי מפי נכדי בעל המעשה: בשנת תש"ן, 1946, נפתח פתח צר לבריחה ממסך הברזל הקומוניסטי. הממשלה הפולנית שאפה להחזיר הביתה את אזרחיה שברחו לרוסיה בעת המלחמה ופתחה את הגבול בין רוסיה לפולין באזור לכוב. זאת הייתה הזדמנות נדירה שלא שבה עוד על עצמה לברוח מרוסיה הסגורה והמסוגרת וקבוצת חסידים נועזים הקימו מעבדה לזיוף ניירות פולניים כדי להציל אנשים מרוסיה.

ערב אחד התחוללה דרמה בגבול. ר' ברל וחנה גורביץ' היו זוג צעיר, חודשים ספורים אחרי החתונה והתכוונו לעלות יחד על הרכבת לפולניה. חנה החזיקה את הניירות הפולניים ובערל היה אמור לקבל אותם בגבול. הדקות חלפו והנער שהיה אמור להביא אותם לא הגיע. שוטרי ביקורת הגבולות החלו להתקדם לאורך הרכבת ולבערל אין ניירות. התחילה היסטריה משום שחנה הייתה צפויה להפוך להיות עגונה לכל חייה. בערל יישלח לסיביר והיא לא תראה אותו יותר. החלו צעקות לכתוב לה גט בחיפזון, אבל לא היה מי שיכתוב ועל מה לכתוב והם נפרדו בכוח זה מזו.

בערל נשלח למחנה עבודה ואילו חנה התגלגלה ללודז' בפולין

ומשם המשיכה לפרו. היא חיה בבדידות גמורה. רוסיה הייתה סגורה מאחורי מסך ברזל ולא נותרה תקווה קלושה בחייה. אבל היה אדם אחד שהבחין בכאב שלה. שכן שגר בדירה סמוכה בשם ר' איצ'ה גולדין התעקש להציף אותה בתקווה. בכל בוקר היו יוצאים יחד מהבניין ללכת לעבודה ואיצ'ה היה נעצר ומבטיח לה כי בעלה עוד יחזור. "את תראי שהוא יחזור, הקב"ה לא ישאיר אותך אומללה, אני מבטיח לך שהוא ישוב". לא היה שום כיסוי למילים שלו, אבל הן נאמרו בביטחון שחנה נסחפה להאמין להן. בהדרגה היא פיתחה תלות במילים שלו והייתה מחכה מדי בוקר למטה כדי לשמוע את איצ'ה גולדין מבטיח: "ברור שהוא יחזור". כך חלפה שנה וחצי כשהדבר היחיד שמחזיק אותה הן מילות העידוד של גולדין.

בינתיים אירע נס ברוסיה. הממשלה חתמה על עסקת חילופי אסירים עם פולניה וגירשה מהמדינה 8 אנשים. באופן פלא, ר' ברל גורביץ' היה אחד מהם. הוא הגיע לקרקוב, ומשם ללודז', וניסה לברר לאן המשיכו קבוצות החסידים שיצאו מרוסיה. הוא מצא איש עסקים שאמר לו שהוא מכיר אדם אחד מכל מאות האנשים שיצאו והוא יכול לשלוח לו מכתב לברר היכן נמצאת גברת גורביץ'. לאותו אדם קוראים: "ר' איצ'ה גולדין"! כך ר' איצ'ה זכה להיות בעצמו מבשר הגאולה לחנה גורביץ'.

אחד המסרים שמעביר הסיפור (מעבר לעוצמתו המיסטית של כח הדיבור) הוא היכולת **להציף תודעה**. הכוח של הדיבור הוא לסחוף לתוך מציאות אחרת, ייחודית, ולרומם את האדם לראייה עמוקה יותר מעבר למקום הפיזי בו הוא נמצא.

כעת נעבור לדבר על המבול. המפתח לכל הנושא נמצא בפסוקים הבאים:

4. בראשית א,ב: והארץ הייתה תוהו ובוהו ורוח אלוקים מרחפת על פני המים ... **שם ו:** ויאמר אלוקים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים.

המפרשים מציגים את משפטי המפתח:

ירושלמי חגיגה ב,א: בתחילת ברייתו היה העולם כולו מים במים.

בראשית רבה ה,א: מתחילת ברייתו של עולם לא היה קילוסו של הקב"ה עולה אלא מן המים, עמד דור המבול ומרד בו, אמר הקב"ה יפנו אלו ויעמדו ויבואו אותן שישבו בהן מקורם, זהו שכתוב 'ויהי הגשם על הארץ'.

הגורם הראשון בבריאה היה מים. המציאות כולה הייתה מוקפת מים. אחר כך הפריד הקב"ה בין המים התחתונים והמים העליונים ויצר ביניהם את האטמוספירה וכדור הארץ. ולהעיר שמעט מזה נשאר עד היום: רוב השטח של כדור הארץ מכוסה במים והאוקיינוסים והיםים מכסים כשני שליש משטח כדור הארץ. עוד חשוב לציין שכשם שהוא במקרו - כך הוא במיקרו: היצירה הראשונית של העובר בבטן האם היא בתוך שליה מלאה מים.

מה רעיון המים? החסידות מוצאת רמז עמוק: המים הם מציאות

המגיד מקור/ניץ, מראשוני מאורי החסידות בפולין, מוסיף פרפרת נפלאה בשמו של המגיד ממעזריטש: מידות התיבה היו **שלוש מאות** אמה אורך, **חמישים** אמה רוחב, ו**שלושים** אמה גובה - בדיוק גימטרייה של אותיות "לשן" (שלושים, שלוש מאות, חמישים). משום שתכלית התיבה היא לרומם את ה**לשון** ולהקים מציאות חילופית דרך כוח הדיבור.

עבודת ישראל פרשת נח: שמענו מאדמו"ר מורנו הרב רוב בער (המגיד ממעזריטש) כי שיעור התיבה הוא שלש מאות אמה אורך - מספר אות ש', חמישים אמה רוחב - בגימ' טרייה אות נ', ושלושים אמה קומתה בגימטרייה אות ל' ... הצירוף מהן הוא לש"ן.

הנה דוגמה נהדרת לכוחם של מילים לרומם למציאות חילופית: החסיד רבי זלמן גוראריה היה אדם עשיר, בעל זכויות רבות ומקורב מאוד לרבי מליובאוויטש. פעם יצא מביתו לנסיעת עסקים ופתאום שם לב שהשאיר בבית את תיק הנסיעות עם הדרוכון והכרטיס. איש לא היה בביתו באותה שעה והאפשרות היחידה הייתה להיכנס בעצמו הביתה ולהוציא את התיק. הבעיה היא שישנה צוואה של רבי יהודה החסיד, לפיה כשיוצאים מהבית לנסיעה ארוכה, לא נכנסים אליו שוב.

הוא לא ידע מה לעשות, לנסוע בלי דרכון אי אפשר, אבל גם לשוב הביתה לא בא בחשבון. היות שהיה בעל זכויות ומקורב לרבי, הרים טלפון למזכירו של הרבי ושאל מה לעשות. המזכיר חזר ואמר בשם הרבי: "תלמד פרק תניא ואז תהפוך להיות אדם חדש, וכך אינך אותו אדם שיצא קודם מהבית ומותר לך לחזור ולקחת את התיק..."

ו. בכך אפשר ליישב גם את השאלה האחרונה: איך המבול פתר את הבעיות המהותיות שהניעו את העולם? איך המים לימדו אנשים לשמוח בחלקם ולהפסיק לקנא?

נדמה שהתשובה ברורה אחרי ההקדמה הארוכה: הפתרון הכי טוב לקנאה הוא אמונה. מי שמאמין לא מקנא. משום שמי שמאמין יודע שהוא קיבל מהקב"ה את מה שהוא זקוק לו כדי להיות מאושר. הארכנו בהזדמנויות אחרות כי פלא הבריאה הוא שכל אדם הוא יחיד, כל אדם נולד עם אופי ויופי משלו, וזה מוכיח כי **יש לו תפקיד אישי בבריאה שאיש לא יוכל לעשות מלבדו**. הקב"ה מתאמץ לומר לנו כי בכל אחד יש יופי ותפקיד שאין בשום אדם בעולם.

ולכן אין דבר יותר כואב מהקנאה, משום שהיא פשוט בזבוז של המשאבים שאלוקים העניק לך. נזכור: אם אדם מקנא במשימה של רעהו - מי יעשה את המשימה שלו?

ז. מה ניקח מכאן? את חשיבות ההשקעה בדיבור איכותי, ואפילו זמן קצר בכל יום. בדידי הווה עובדא: כששלחתי את הבן הראשון ללישיבה, הייתי מוטרד מעתיד הקשר אתו. כמו אבות רבים אני נמצא מעט בבית והוא יוצא ללישיבה עם פנימייה בה ניפגש פעם בחודש וכיצד נבנה את הקשר בינינו?

שלמה ומאוחרת. ההבדל המהותי בין הים ליבשה הוא שבים אין נפרדות, אין עצמאות. בעוד שייצורי היבשה הם "אני" נפרד, כל אחד הוא עולם לעצמו, המים הם מציאות מקיפה שחודרת בתוך הנבראים החיים בתוכם ויצורי הים הם חלק מהמים, הם עצמם מים. לכן נקבע בהלכה ש"כל תחילת ברייתו מן המים מטבילים בו", היינו שייצורי הים שנמצאים בתוך מקווה, משלימים את שיעור המים הנדרש למקווה. משום שהדג עצמו הוא חתיכת מים, אין הבדל בינו לבין המדיום שהוא חי בתוכו.

זה בעצם רעיון הטבילה במי המקווה. ההלכה החשובה ביותר בטבילה במקווה היא שהאדם יכניס את כל כולו לתוך המים עד שאפילו שער אחת לא תישאר בחוץ. כי הרעיון של המקווה הוא להתבטל אל מי המקווה הטהורים שירדו מהשמים ולא נגעה בהם יד אדם. לאבר את המציאות הקודמת שלך ביחס למי המקווה הטבעיים וכך להתחדש ולהתאפס. בכתבי חסידות מובא שהמילה "טבילה" היא אותיות "הבטל" כי הרעיון של הטבילה הוא פעולה של איפוס עצמי בתוך מי המקווה הטהורים.

כאשר הקב"ה ברא את העולם בתוך מים, הכוונה הייתה שהאדם יחיה בתוך מציאות טהורה ונעלית. הוא יהיה מוקף במים והחשיבה שלו תהיה חלק מהמים, טהורה וזכה. אבל הדורות ירדו והאנשים יצאו מהמים והפכו להיות מציאות עצמאית שחושבת אגו ואנוכיות.

התגובה האלוקית שנבחרה לכך הייתה המבול, וזאת כדי **לטבול את העולם במקווה טהרה**. להחזיר את העולם אל הנקודה ההתחלתית הטהורה שלו ובכך לאפס ולאתחל אותו. כעת אין פלא שהמבול נמשך **ארבעים יום**, בדיוק כמו **מקווה שצריך ארבעים סאה**. משום שפעולת **אתחול מחדש קשורה במספר ארבעים**, כפי שהארכנו בשיעור לפרשת שופטים, שכל יצירה קשורה במספר ארבעים.

תורה אור שם: ולזאת בא המבול דווקא שהוא בחי' מים בכדי לטהר את הטמאים, כדוגמת המקווה ארבעים סאה שהיא מטהרת את הטמא, כמו כן היה המבול בכדי לטהר את כל הארץ וכמו שכתוב (יחזקאל לו) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם.

זו הייתה שיטת הטהרה בימי המבול, אבל מה הלאה? איך אנשים עוברים היום את הליך איפוס התודעה מעבר לטבילה במקווה? כאן מגיע תפקיד ההצלה של התיבה: התורה מקפידה לקרוא לה בשם "תיבה" ולא בשם שגור כמו "אנייה" או "ספינה", משום שהמילה הזו נושאת כפל משמעות: "תיבה" כמו קופסה, וגם "תיבה" מלשון "מילה", שכן המילים הם הקופסה האמיתית. המילים מכניסים לתוך מציאות חילופית ומייצרים תודעה נעלית. המסר של פרשת המבול הוא שהדרך להינצל מהמבול של החיים הוא להשקיע במילים: בתוך מציאות חומרית - המילים צריכות להיות קדושות.

כשיהודי מתפלל בצינות וחושב על מה שמוציא מהפה - על הסדר הקיים בעולם ועל המציאות האלוקית שמנהלת כל רגע מחייו - כשהוא קובע עתים לתורה ויושב כל ערב עם ספר ולומד לעצמו, הוא חי במציאות אחרת. לא במה שאומרים בטלוויזיה, אלא במציאות האמיתית שכתובה בספרים.

תורה אור שם ט,א: תיבת נח היא כחינת תיבות התפלה וכמ"ש 'בא אתה וכל ביתך אל התיבה'.

בהשגחה פרטית השתתפתי באותם ימים בהרצאה על חינוך ותקשורת במשפחה, והמרצה העניק עצה שאין חשובה ממנה: לקיים תקשורת קבועה עם הילד ואפילו קצרה. לשוחח אתו פעמיים בשבוע חמש דקות. הקביעות של השיחות מעניקה להן תוקף ומייצרת דרכן חיים.

אם נשווה זאת לתחום הרוחני, יהודי חייב **דקות של כניסה לתיבה בכל יום**. אי אפשר לשרוד את החיים בלי לימוד קצר בכל יום שמחיה את הנפש ומרומם אותה לגישה בריאה על החיים. התיבה מרימה גבוה מעל מי המבול ומייצרת "עולם חדש" כפי שגילה נח אחרי המבול.

ונסיים: בגיל שש עשרה החליט נחום מרקוביץ' לעזוב את משפחתו בישראל ולעבור לשיבה בניו יורק. אך האופי התוסס שלו היווה מכשול. לא התאים לו לשבת שעות ליד שולחן, לרכון על הספרים וללמוד. נחום חיפש משהו שימלא אותו והתחיל להתנדב בארגון ה"שמירה" השכונתי. הוא יצא למשימות ופטרולים ברחובות השכונה וטיפל בבעיות סדר וביטחון, אבל גם התעסוקה הזו לא סיפקה אותו. הוא לא ידע לאן ברצונו להגיע בחיים.

הוא נכנס לפגישה עם הרבי ושטח את מצוקתו. בלי מריחות כתב לרבי 'דוגרי': "אני עובד בחברת השמירה, אבל אין לי סיפוק משום דבר. לימוד התורה לא מעניין אותי, אבל בכל זאת אינני מרוצה מהמצב הזה". הרבי בירך אותו שימצא את מקומו בעולם, ואחר כך הציג גישה מקורית.

"תלמד מדי יום קטע קטן בפרשת השבוע, ועוד קטע בתורה שבעל פה, ומה שחשוב הוא שהלימוד ימשך חמש דקות ביום בלבד, לא יותר. ואחת לתקופת זמן תוסיף עוד דקת לימוד אחת". והעצה הזו התבררה כגאונית: נחום התחיל ללמוד קטע בפרשת השבוע עם פירוש רש"י ואז הביט בשעון ווידא שהלימוד נמשך חמש דקות ולא יותר. לא פעם נאלץ לעצור באמצע משפט, באמצע סיפור מרתק – והתוצאה: זה גרם לו לחשוב כל היום על תוכן הלימוד. הוא חש שהוא משתוקק לחזור כבר לחמש דקות הלימוד כדי להמשיך את הסיפור שנקטע בשיאו. כך קיבל נחום בחזרה את טעם התורה.

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל
ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי

ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי

להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב

השיעור המלא באתר
haravshneor.co.il